

A B C D E F G H I J K L Ł M N O P R S T U V W X Y Z

Nr ³⁶⁹⁶ PODKARPACI

1. Obiekt 400/1
CERKIEW GRECKOKATOLICKA P.W. NARODZENIA PRZEŚWIETEJ BOGARODZICY
obecnie kościół rzymsko-katolicki

2. Czas powstania

1889 rok

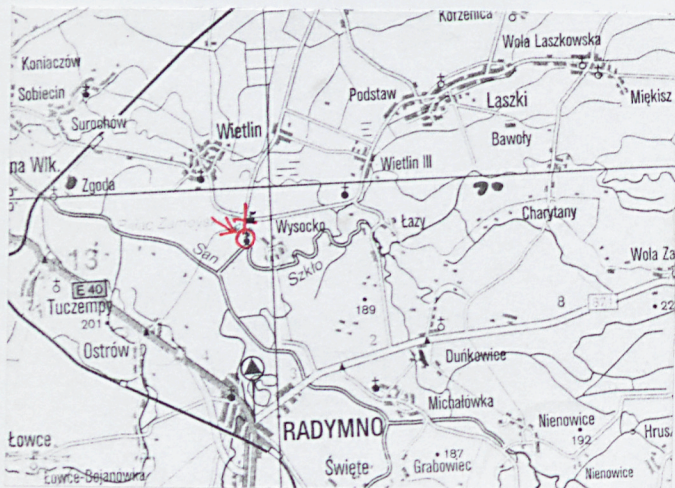
3. Miejscowość

WYSOCKO

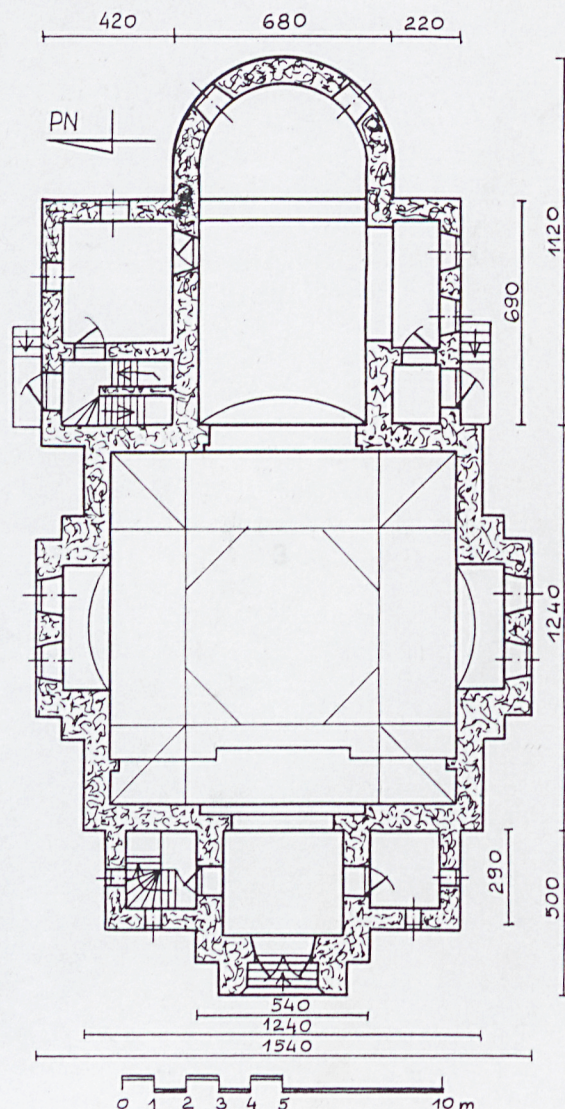
11. Zdjęcia, rzut, przekrój, sytuacja, orientacja

Widok od północnego-zachodu

Plan orientacyjny 1:200 000

Rzut poziomy

4. Adres Wysock 24
37-512 Wietlin

nr hipoteczny

5. Przynależność administracyjna

województwo Podkarpackie

gmina Laszki

pow. JAROSŁAW

6. Poprzednie nazwy miejscowości

Wysocko

7. Przynależność administracyjna
przed 1 VI 1975

województwo Rzeszowskie

powiat Jarosław

8. Właściciel i jego adres

Parafia Rzymsko-Katolicka
Wysock 24
37-512 Wietlin

9. Użytkownik i jego adres

Parafia Rzymsko-Katolicka
Wysock 24
37-512 Wietlin

10. Rejestr zabytków

Nr A-395 data 20.11.1990 r.

Obecna, murowana cerkiew (wraz z wolnostojącą, murowaną, dwukondygnacyjną dzwonnica) wybudowana w 1889 roku, staraniem proboszcza Teodozego Lechyskiego, na miejscu starszej drewnianej świątyni (wzmiankowanej w 1751 roku). Kolatorami i fundatorami cerkwi była rodzina hrabiów Zamoyskich, posiadających pałac i majątek w Wysocku. Pamiątkowa tablica poświęcona Zdzisławowi i Józefie Zamoyskim wmurowana w zachodniej ścianie nawy cerkwi; na portalu kartusze herbowe. Parafia w strukturze dekanatu jarosławskiego. W 1938 roku we wsi było 1115 grekokatolików, 122 rzymokatolików i 12 żydów.

Po wysiedleniu ludności ukraińskiej w 1947 roku, zespół cerkiewny przejęty został przez Kościół Rzymsko-Katolicki i użytkowana jest do dzisiaj przez parafię Wysocku.

Sytuacja:

Cerkiew orientowana, umiejscowiona w centrum wsi, po północnej stronie drogi asfaltowej prowadzącej do Wietlina. Teren przycerkiewny obsadzony świerkami. Ogrodzenie współczesne, na ciągłym podmurowaniu, w postaci płotu o przęsłach z żelaznych prętów. Brama i furtki od zachodu, na osi cerkwi; furtka od północnego-wschodu. W północno-wschodniej części parceli murowana, wolnostojąca, dwukondygnacyjna, dzwonnica. Od strony zachodniej drewniany krzyż misyjny. W pobliżu zespołu cerkiewnego, od wschodu plebania.

Materiał, konstrukcja, technika:

Cerkiew murowana z cegły, otynkowana (cokół z okładziną kamienną), na planie krzyża o zredukowanych przęsłach bocznych, z wyraźnie wydłużonym masywem sanktuarium (zamkniętym apsydalnie), z trzema drewnianymi, pozornymi kopułami na tamburach, w układzie osiowym, podkreślającymi trójdzielność założenia. Zachodnia partia przestrzeni sanktuarium i babiniec flankowane dwukondygnacyjnymi aneksami. Grubość murów głównego korpusu cerkwi 80 cm; aneksów sanktuarium i babiniec 65 cm. Stropy i sklepienia pozorne otynkowane. W nawie zwierciadlane, otwarte do wnętrza ośmiobocznego tamburu, w którym cztery okna, pod kształtowym sklepieniem gwiaździstym. W babinie i bocznych przęsłach nawy kolebka. W zachodniej partii sanktuarium kolebka; we wschodniej koncha. We pomieszczeniach aneksów stropy płaskie. Przestrzeń babiniec dwukondygnacyjna. W wyższej kondygnacji chór śpiewaczy obejmujący również powierzchnie przysienne w zachodniej części nawy. Balustrada ażurowa, drewniana. Północny aneks zachodniego masywu i zachodnia część północnego aneksu masywu wschodniego mieszczą klatki schodowe. Schody drewniane wielobiegowe. Północny aneks sanktuarium szerszy od pozostałych, z zakrystią na parterze, pod którą sklepiona piwnica. Południowy aneks otwarty we wschodniej części do sanktuarium; w zachodniej sień (pomieszczenie ponad sienią ślepe, bez dostępu z zewnątrz!). Wschodnie pomieszczenia na piętrze posiadają komunikację przez chór. Mury głównego korpusu świątyni równej wysokości. Połacie dachowe połączone. Nad sanktuarium dach siodłowy; nad nawą czteropołaciowy; nad babinie i bocznymi przęsłami nawy dwuspadowy kalenicowy. Powyżej nich ośmiościenne drewniane tambury. Dachy pozornych kopuł ośmiopołaciowe, ostrosłupowe z wysokimi ślepyimi latarniami o hełmach z kokosznikami, zwieńczone kutymi krzyżami. Nad aneksami wschodniego i zachodniego masywu dachy pulpitarne. Główny portal tworzy w zachodniej elewacji wyraźny ryzalit, nakryty dachem dwuspadowym. W szczytach krzyże kamienne. Wszystkie połacie dachowe pokryte blachą żelazną ocynkowaną. Gzymsy podokapowe profilowane. Zewnętrzne płaszczyzny ścian rozczłonkowane płycinami. We wnętrzu podłogi deskowe (współczesne). Otwór wejściowy głównego portalu arkadowy, uskokowy, flankowany półkolumnami, na których archiwolta o profilu półwałków. Drzwi drewniane, płycinowe, dwuskrzydłowe 280x180 cm, poprzedzone niskimi kamiennymi schodami. Boczne wejścia do cerkwi od północy i południa, do aneksów masywu wschodniego, wysokimi murowanymi schodami; drzwi płycinowe, jednoskrzydłowe 230x120 cm. We wnętrzu wszystkie otwory drzwiowe prostokątne, z drzwiami jednoskrzydłowymi pełnymi. W głównym korpusie cerkwi okna arkadowe, z ramami metalowymi przeszklonymi wielopolowo. Pozostałe okna prostokątne, z ramami drewnianymi przeszklonymi wielopolowo.

Rzut:

Cerkiew na planie krzyża, z wydłużonym przęsłem sanktuarium, zamkniętym apsydalnie i zredukowanymi ramionami bocznymi. Zachodnia partia przestrzeni sanktuarium i babiniec flankowane prostokątnymi, dwukondygnacyjnymi aneksami. Układ sanktuarium, nawy i babiniec amfiladowy z zaznaczoną trójdzielnością założenia. Wyraźny ryzalit portalu w elewacji frontowej. Pomieszczenia w aneksach dostępne z wnętrza budynku, od północy i południa (we wschodnim masywie z zewnątrz przez sień i klatkę schodową).

<p>14. Kubatura</p> <p>1500 m³</p>	<p>15. Powierzchnia użytkowa</p> <p>360 m²</p>	<p>16. Przeznaczenie pierwotne</p> <p>Kultowe-cerkiew greckokatolicka</p>	<p>17. Użytkowanie obecne</p> <p>Kultowe-kościół rzymsko-katolicki</p>
<p>18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja</p> <p>Prace remontowe prowadził właściciel: Parafia Rzymsko-Katolicka w Wysocku w latach 90 tych XX wieku (wnętrze, elewacje, dach, posadzki). Dokumentacja w Archiwum Parafii Wysock.</p>		<p>19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje)</p> <p>Budynek w dobrym stanie zachowania.</p>	
		<p>20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie</p> <p>Osuszenie i remont piwnicy.</p>	

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

Dokumentacja wizytacyjna z lat 1960-2000, T. I-IV. Dział Sztuki Cerkiewnej Muzeum Zamku w Łańcucie.

Dokumentacja wyposażenia ruchomego zabytków w terenie i zabytków przejętych przez WSZR w Łańcucie 1960-2000. Dział Sztuki Cerkiewnej Muzeum Zamku w Łańcucie.

22. Biblioteka

Szematyzmy duchowieństwa grecko-katolickiego z lat:, 1877, 1925, 1927, 1936, 1938-39.

Losy cerkwi w Polsce po 1944 roku. Rzeszów 1997.

A. Saładiak, Pamiątki i zabytki kultury ukraińskiej w Polsce. Warszawa 1993.

O. Iwanusiw, Cerkwa w rujini. Church in ruins. Toronto 1987.

W. Kołbuk, Kościoły wschodnie w Rzeczypospolitej około 1772 roku. Lublin 1998.

Słownik geograficzny Królestwa Polskiego.

D. Blazejowskyj, Historical sematism of the eparchy Peremysl including the Apostolic Administration of Lemkivscyna (1828-1939). Lviv-Kamenyar 1995.

(Tam szczegółowe wskazówki odnośnie ujawnionych archiwaliów i źródeł)

23. Źródła ikonograficzne i fotografia (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)

Dokumentacja fotograficzna, PP PKZ Warszawa, 1965.

Archiwum Działu Sztuki Cerkiewnej Muzeum Zamku w Łańcucie.

24. Uwagi różne

25. Opracował

Tekst	Jarosław Giemza 15.11.2001r.	
	<small>imię, nazwisko, data, podpis</small>	
plany, rysunki	Jarosław Giemza 15.11.2001r.	
	<small>imię, nazwisko, data, podpis</small>	
zdjęcia fotogr.	Jarosław Giemza 15.11.2001r.	
	<small>imię, nazwisko, data, podpis</small>	
miejsce przechowywania negatywów	Jarosław Giemza	

KARTA PO WYPEŁNIENIU PODLEGA OCHRONIE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW PRAWA AUTORSKIEGO

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

27. Załączniki

2 wkładki

1. Miejscowość..... WYSOCK	4. Obiekt (nazwa jak w karcie)	5. Zawartość wkładki (nazwa materiału uzupełniającego)
2. Gmina..... Łaszków	Cerkiew greckokatolicka	cd. opisu (poz. 13); cd materiału ilustracyjnego (poz. 11)
3. Województwo..... Podkarpackie	p.w. Narodzenia P.B. ,	

Cd. opisu:**Bryła, elewacje:**

Dominantę w bryle cerkwi stanowi część nawowa. Mury głównego korpusu świątyni równej wysokości; aneksów sanktuarium i babinca niższe, równe sobie. Ściany otynkowane cokoł z okładziną kamienną. Połacie dachowe połączone. Nad sanktuarium dach siodłowy; nad nawą czteropółciowy; nad babinicem i bocznymi przęstami nawy dwuspadowy kalenicowy. Powyżej nich, ponad głównymi przestrzeniami świątyni, trzy ośmiościenne drewniane tambury, dźwigające dachy pozornych kopuł, ośmiopółciowe, ostrosłupowe z wysokimi ślepymi latarniami o hełmach z kokosznikami, zwieńczone kutymi krzyżami. Nad aneksami wschodniego i zachodniego masywu dachy pulpitowe. W szczytach krzyże kamienne. Wszystkie połacie dachowe pokryte blachą żelazną ocynkowaną. Gzymsy podokapowe profilowane. Zewnętrzne płaszczyzny ścian rozczłonkowane płycinami. Elewacja frontowa osiowa z wydatnym, szczytowym ryzalitem portalu głównego, z arkadowo ukształtowanym otworem wejściowym i arkadowym oknem powyżej;; okna w aneksach na parterze. W północnej i południowej ścianie szczytowej po dwa wysokie okna. Podobne okna, symetryczne względem osi ściany, w apsydzie sanktuarium. W południowym aneksie sanktuarium dwa okna arkadowe. W pozostałych aneksach okna prostokątne na obu kondygnacjach.

Wnętrze:

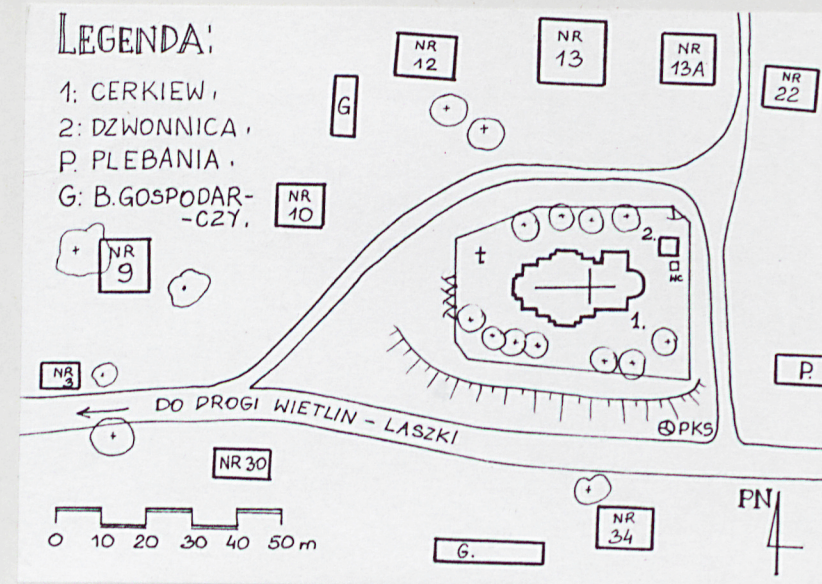
Ściany wewnętrzne i powierzchnie sklepienne otynkowane. Chór śpiewaczy w zachodniej części budynku. Figuralno-ornamentalna polichromia ścienna z XIX/XX w.

Wypożyczenie:

Ikonostas XIX/XX w. (namiestny rząd przemieszczony i ustawiony przy ścianach sanktuarium) dwa ołtarze boczne XIX/XX w., Ambona XIX/XX w., Kiwot z cyborium XIX/XX w., Feretrony pocz, XX w., dwie ikony w ramach (namiestne) Pantokrator i Hodigitria XVIII w.

Instalacje:

Elektryczna.

Wkładkę założył: **Jarosław Giemza 15.11.2001r.**
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: **Jarosław Giemza** *g. b.*

Plan sytuacyjny

Wzór ODZ 1995 r.

Widok od zachodu

Widok od północy

Widok od południowego-wschodu

Portal główny

Widok od północnego-wschodu

Cerkiew i dzwonnica
Widok od północnego-wschodu

1. Miejscowość..... WYSOCK	4. Obiekt (nazwa jak w karcie)	5. Zawartość wkładki (nazwa materiału uzupełniającego)
2. Gmina..... Łaszków	Cerkiew greckokatolicka	Cd materiału ilustracyjnego (poz. 11)
3. Województwo..... Podkarpackie	p.w. Narodzenia P.B. ,	

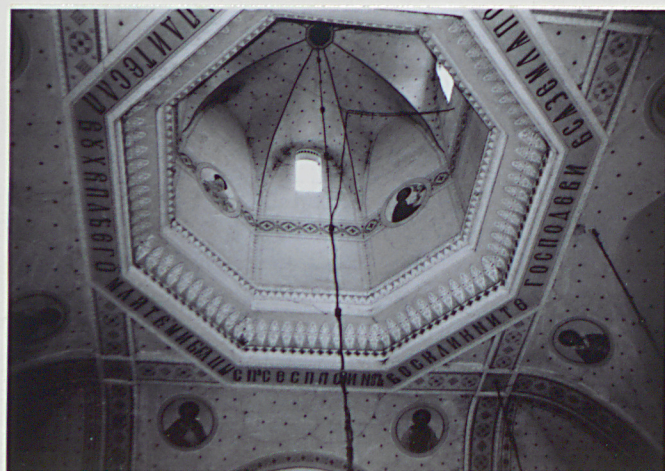
Widok z nawy na sanktuarium

Północno-wschodnia część nawy

Północno-zachodnia część nawy

Sklepienie centralnej części nawy

Wnętrze sanktuarium

Otwarta do sanktuarium przestrzeń aneksu

Wkładkę założył:**Jarosław Giemza 15.11.2001r.**
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów:**Jarosław Giemza**

J. G.

Wzór ODZ 1995 r.

Zachodnia część piwnicy

Namiestna część ikonostasu

Namiestna część ikonostasu

Pantokrator XVIII w.

Wschodnia część piwnicy

Tablica pamiątkowa

Hodigitria XVIII w.